

ΑΠΟΓΕΜΑΤΙΑΝΗ

Ὁ Σάνκο Πάνσας ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ παρουσιάστηκε ἔς τις δίπλες τῆς «Ψχοῦς» ἦταν γνωστός καὶ δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ συστηθῇ· δὲν τὸ ἔκαμε. Ὁ χρονογράφος τὸ ἐθεώρησε περιττὸ, ἢ ἀπαισιοδοξία τοῦ ἢ παράξενη, ἢ ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ ἴδιος ὁ πεσσιμισμός του, τὸν ἀπαλλάττουν ἀπὸ τέτοιες ἐθιμοτυπίες. Ἐγὼ ὅμως θαρρῶ τὸν ἑαυτὸν μου ὑποχρεωμένον νὰ τὸ κάμω.

Πρῶτα - πρῶτα γιατί κανεὶς δὲν μὲ γνωρίζει καὶ μπορεῖ πολλοὶ ἀναγνωστὰ νὰ ἔχουν ἐγγλέζικη ἀνατροφή καὶ αὐτὴ νὰ μὴ τοὺς ἐπιτρέπῃ νὰ μιλοῦν ἀνθρώπους πού δὲν γνωρίζουν· δεύτερον καὶ ὁ ἴδιος εἶμαι πολὺ τυπικός· ἔζησα σὲ μέσο νὰ μὴ σταῇ νὰ μὴ βρεῖται καὶ ἀπόκησα κἄτι παραξενιές τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ μέσου ἐκείνου, ἀλλὰ λέγω πολλὰ πρὶν νὰ συστηθῶ. Λοιπὸν εἶμαι βρουκδλακκας· μὴ τρομάζετε, βρουκδλακκας καλὸς, πού ἀγαπᾷ τοὺς ἀνθρώπους καὶ πρὸ πάντων τὰ περιοδικά. Ἄ! τὰ περιοδικά!... Κόντεψα νὰ προδώσω ποιὸς ἤμουν πρὶν νὰ γίνω βρουκδλακκας καὶ αὐτὸ αὐστηρὰ μᾶς τὸ ἐμποδίζει. Ὅπως κι' ἂν ᾔναι μὴ μὲ φοβᾶστε, δὲν εἶμαι κακὸς. Τὸ μόνο μου ἐλάττωμα εἶναι νὰ μὴ χωνεύω τὰ παράξενα, ἂν καὶ ὁ ἴδιος ἔχω πολὲς παραξενιές. Γι' αὐτὸ τὸ αὐλο στομάχι μου μὲ πονεῖ ἀπὸ τὸ περασμένο σάββατο. Θυμοῦμαι μιὰ φορὰ ὅταν φορούσα σάρκα καὶ ὅστ᾽, ἦλθε στὴν Πόλη ὁ Γκιζας. Τὸν ξέρετε τὸν Γκιζα; τὸν θυμάστε;

Χαριτωμένο παλλικίари, εὐμορφο, γερὸ, κλοκκωμένο καὶ εὐχάριστο. Ὅταν σὲ μιλοῦσε, ἄψε σβῆσε, σ' ἔκαμνε δικό του· μὰ ὅταν ἔπερε τὸ φλάουτο, θαρροῦσε πού σὲ ἀπαζε μὲ τὰ γερά του τὰ χέρια τὴν καρδιά καὶ μ' ἓνα δυνάττο σκούνημα τὴν ἔστελνε ψηλὰ ψηλὰ, στὴν χώρα τῶν ὀνείρων καὶ τοῦ ἰδεώδους· καὶ ὅταν σ' ἄφηνε νὰ κατεβῇ ἦσαν τόσο οὐριασμένοι πού δὲν μπορούσε νὰ συνέλθῃς. Ἔτσι τὴν ἔπαθε κ' ἓνα δικό μας κελὸ παιδί καὶ ἄξιο παλληκάρι τοῦ στίχου: ξεσηκώθηκε στὰ ψηλὰ τόσο πολὺ, πού σὺν ἔπесе, τόσο ἔσφιζε ὁ λάρυγγας του ὥστε δὲν μπόρεσε νὰ πῇ παρὰ μόνον:

Ἐρ τῷ μέσῳ Μουσῶν

Ἰηθι Γκιζα φουσῶν!

ἰδιόρρυθμο δίστιχο, παράξενο ἀλλὰ πού μαρτυρεῖ πῶς ὁ Γκιζας, ἤξευρε νὰ ξεμυαλιζῇ μὲ τὸ φλάουτό του. Αὐτὸς θέλησε νὰ δώσῃ συναυλία σὲ μιὰ καμκαρωμένη καὶ σεβαστὴ σάλα μας, μὰ τὸν εἶπαν πῶς σ' αὐτὴ τὴ σάλα μέσα ἔρχεται ὁ κόσμος διὰ νὰ διδαχθῇ ἢ νὰ εὐχαριστηθῇ μὰ μπαίνει πάντα δωρεάν. Μὲ πληρωμὴ ἢ πόρτα τῆς δὲν ἀνοίγει...

Τὸ περασμένο σάββατο ἐκείνη ἡ πόρτα ἀνοίξε μὲ πληρωμὴ—ὅχι γιὰ τὸν Γκιζα· ἐκεῖνος εἶναι μακριά—γιὰ ἓνα ἄλλο μας ἀηδόνι καὶ αὐτὸ ἀληθινὸ, μὰ ἀνοίξε μὲ πληρωμὴ...

Θὰ μὲ πῆτε ὅτι ἄλλες οἱ ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἄλλες οἱ σημερινές. Καὶ γιὰ νὰ δείξω πῶς ξέρω δὲ κ' ἐγὼ μιὰ ξένη γλῶσσα... τῆς ἐποχῆς μου, θὰ σᾶς τὸ μεταφράσω λατινικά: *O tempora o mores!*

Ἀλλὰ μήπως μόνον στὴν πόλη ἔχουμε παράξενα; Τὴν προπερασμένη ἐβδομάδα γένηκε καὶ μιὰ παράξενη δίκη στὴν Ἑλβετία. Ἡ δίκη αὕτη ἔκαμε πολὺ κρότο καὶ ἔθρεψε πολλοὺς ἀρθρογράφους τοῦ κόσμου· γιατί τάχα νὰ μὴ δώσῃ κ' ἐμένα τὸ δικαίωμα νὰ μουντζουρώσω λίγο χαρτί; Ὅλοι ξέρουμε πῶς ὅλες οἱ μύτες δὲν ἔχουν τὸ ἴδιο κόψιμο. Ὑπάρχουν μύτες καὶ μύτες. Ἐνὰς ὅμως Ἑλβετὸς τὸ παράκαμε μὲ τὴ μύτη του· θάρρεψε πῶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὴν στείλῃ τόσο μακριὰ ἀπὸ τὸ πρόσωπό του πού ἡ φτωχὴ δὲν μπορούσε νὰ κρατηθῇ στὴν ἰσιὰ καὶ ἔκλινε μελαγχολικὴ στὴ γῆ. Γιὰ νὰ διασκεδάσῃ τὴν μελαγχολία τῆς μύτης του ὁ καλὸς Ἑλβετὸς, κατῳρθε μετ' ἡλίας δύο συνταγές τοῦ Βάνχου νὰ τὴν δώσῃ τὸ πού γιαιλιστερό κόκκινο χρώμα.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ προσδοκία καὶ τὸ πρόσωπο ἔκαμναν μιὰ παράξενη ἀντιβολή.

Ἐνῶ λοιπὸν ὁ Ἑλβετὸς καὶ ἡ μύτη του πήγαιναν μιὰ μέρα στὸ γειτονικὸ καπηλιό, τὸν ἀπαντᾷ ἓνας χρονογράφος, πού ἔτρεχε σὺν τῷ τρελῷ νὰ εἶρῃ θέμα, γιὰ νὰ γεμίσῃ ἀκετὸ μέρος τῆς Ἐφημερίδας του.

Ἐύρηκα! φωνάζει καὶ μὲ τὴ μύτη τοῦ συμπατριώτου του γεμίζει τὸ μισό του τὸ φύλλο.

Ὁ μυταρὸς θυμώνει καὶ...τὸν τραβᾷ στὸ δικαστήριον. Οἱ δικασταὶ θὰ γέλασαν ἀπὸ μέσα τους καὶ φανερά ἀθώωσαν τὸν χρονογράφο... ἴσως τὸ δίκιο τοῦ ἄλλου θὰ ἦτο κρυμμένο πίσω ἀπὸ τὴ μύτη του.

ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΜΑΣ

☞ Ἡ «Ἑστία» τῶν Ἀθηνῶν ἐτοιμάζει μεγαλοπρεπὲς πανηγυρικὸν τεῦχος τῶν «Διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων», συντεθὲν τῇ συνεργασίᾳ ἀλλοδαπῶν καὶ Ἑλλήνων σοφῶν, ἀρχαιολόγων, συγγραφέων, ποιητῶν καὶ καλλιτεχνῶν.

☞ Ἐξεδόθησαν τύποις Γ. Κασδόνῃ ἐν Ἀθῆναις «Ποιήματα παλαιὰ καὶ νέα» τοῦ κ. Α. Προβελεγγίου, ἀποτελοῦντα κομψότατον τόμον πωλούμενον καὶ ἐνταῦθα.

☞ Δύο δραματικὰ ἔργα ἀναγγέλλει ὁ ἐξ Ἀθηνῶν κ. Ι. Καμβούσης τὸ «Μυστικὸ γάμου» καὶ τὴ «Φάρσα τῆς ζωῆς» δι' ἀγγελίας, ἥτις ἔχει τὸ ἰδιᾶζον νὰ εἶναι ἡ πρώτη, ἂν δὲν ἀπχτώμεθα, γεγραμμένη εἰς τὴν δημοτικὴν. Τὴν παραθέτομεν ὅπως ἔχει: «Μ' αὐτὴ τὴν ἀγγελίαν μαθαίνουν οἱ φίλοι μου καὶ κάθε φιλόμουσος, πῶς σὲ λίγο καιρὸ θὰ κυκλοφορήσῃ βιβλίον, πού ἀρχισε νὰ τυπῶνεται. Δυὸ ἔργα σκηνικά θὰ

εἶνε. Χωρὶς νὰ γίνῃ ἀπὸ τόσα ἄλλοις λόγος γιὰ τὴν ἀξία τους ἢ τὰ ἐλαττώματά τους, εἶνε καλὸ νὰ μεθευτεῖ, πῶς τὰ δράματα αὐτά, ἔργα ἐνὸς ἄγνωστου στὸ λεγόμενον θεατρικὸν κόσμον καὶ τὸ σύλλογον τῶν «δραματικῶν συγγραφέων» δὲν εἶναι σὲ ἰσχυροὺς γραμμένα, μῆτε τραγωδίαις. ὑπόθεσις καλὰ—καλὰ δὲν ἔχουν, ἡ γλώσσα τους εἶναι χυδαία· τὰ πρόσωπά τους ἄρρωστα· κἀθάρσις δὲν τὰ δυναμώνει· κ' ἴσως δὲν ἔχουν καὶ λύση... καὶ κοντὰ σ' ὅλ' αὐτὰ μιὰ ἄγνωστη ντεμποζέλα ἔχει γράψει τὸν πρόλογόν τους...

Τὸ βιβλίον αὐτὸ θὰ πουληθῇ σὲ κοινὴ ἐκδόσις δραχμῆς δύο, καὶ σὲ πολὺ καλὴν δραχμῆς τρεῖς καὶ μιστή. Ὅποιος ὕστερ' ἀπ' αὐτὰ θελήσει νὰ θυσιάσει δύο ἢ τριτμήσις δραχμῆς, θὰ τὸν παρακαλέσω νὰ γράφει τὸν νόμόν του στὴν ἀγγελίαν καὶ νὰ μὲ τὴ στείλῃ μαζί μὲ τὴ συνδρομὴ του.—Ἀθήνα. Φλεβάρη. 1896.»

Καὶ ὅν τῇ πόλει μας γνωστὸς λόγιος κ. Ι. Π. Ἰωαννίδης ἀναγγέλλει τὸ «Κοινωνικὸν του πανόραμα» ἥτοι διηγήματα εἰκονογραφημένα ἐκδοθησόμενα περιοδικῶς εἰς δώδεκα τεύχη ἀπὸ α' Μαρτίου.

Μετὰ τοῦ παρόντος φυλλαδίου μας λαμβάνουσιν οἱ ἀναγνώσται μας ἀγγελίαν τοῦ γνωστοῦ διευθυντοῦ τῆς «Διαπλάσεως τῶν παιδῶν» κ. Ν. Π. Παπαδοπούλου, δι' ἧς ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἐκδόσις ἔργου, τοῦ ὁποῦ ἡ ἔλλειψις ἤτο τόσον ἐπιστητῇ, δηλ. «Θεάτρον παιδικόν, ἥτοι διαλόγων μονολόγων καὶ δραματικῶν δι' ἑορτῆς Σχολείων καὶ Οἰκογενειῶν». «Ἀν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ ὁφείλεται εἰς τὸν κάλαμον τοῦ ἐξύχου μας καλλιτέχνου κ. Γρ. Ξενοπούλου, εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν θὰ ἔχουν πλέον ἀφορμὴν οἱ διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι νὰ παρκαπονῶνται· ἀρκεῖ γὰρ τὸ ὑποστηρίζουν δεόντως καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ὅποιον τόσον ὀρθῶς διατυπώνει ἡ ἀγγελία. Πρὸς κοινὴν εὐκολίαν τὸ γραφεῖον τῆς «Ἠχῆς» ἀναλαμβάνει διὰ τὴν πόλιν μας τὴν ἐγγραφήν τῶν συνδρομητῶν, τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἀντιτίμου καὶ τὴν παράδοσιν ἐνταῦθα τῶν βιβλίων.

«Ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας, αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὸν κ. Ν. Π. Παπαδοπούλου κτλ. εἰς Ἀθήνας.»

I.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Πρὸ καιροῦ ἡ «Μικρὰ Ἐφημερίς» τῶν Παρισίων εἶχε προκηρύξει διαγωνισμόν διὰ τὴν συγγραφὴν ἐπιφυλλίδος, ἔργου «διὰ τοὺς πολλοὺς» ὅπως θὰ λέγαμ'. ἡμεῖς ἐδῶ, προσέφερε δὲ διὰ τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν 50 000 φράγκα διὰ τὸ δεύτερον 40,000 διὰ τὸ τρίτον 35,000 καὶ διὰ τὸ τέταρτον 30,000 ἥτοι κατὰ μέσον ὅρον 39,000 φράγκα κατὰ μυθιστόρημα.

Δὲν ἀμφισβῆλλον ὅτι ὅλοι ἐδῶ ἐξεπλάγησαν. Καὶ ὅμως ἡ αὐτὴ ἐφημερίς πληρῶνει εἰς τοὺς τακτικούς προμηθευτάς της: τοὺς Richebourg, Jules

Mary, Xavier de Montépin καὶ λοιποὺς 50,000 φράγκα τουλάχιστον κατὰ μυθιστόρημα· οἱ ἴδιοι δὲ κατόπιν δι' ἄλλων ἐκδόσεων τῶν αὐτῶν ἔργων κατορθώνουν νὰ κερδίσουν περισσότερα ἀπὸ τὰ διπλάσια.

Ἀληθὴ χρυσωρυχεῖα!

Παρατηρεῖται ὅμως τὸ ἐξῆς παράδοξον: τὰ ἔργα δὲν πληρώνονται ἀναλόγως τῆς ἀξίας των. Ἡ τέχνη ἔχει πολὺ ὀλίγους θαυμαστάς ἢ μᾶλλον πολὺ ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ μποροῦν νὰ νοιώσουν ἓνα ἔργον ἄξιον λόγου. Ὁ πόλις κόσμος σκοτωμένος ἀπὸ τὴ δουλειὰ ὅλη τὴν ἡμέραν δὲν ἔχει οὔτε τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸ οὔτε καὶ τὴν διάθεσιν νὰ ἐμβαθύνῃ. Ἐχει δὲ ὁρέξεις τόσο ἀντιθέτους ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ τοῦ προσφέρει ἡ τέχνη ὥστε τὰ βραβεύεται ζητεῖ λοιπὸν τίς φυλλάδες ἐκεῖνα τὰ ἐπιπόλαια μυθιστορήματα, μὲ σκοτωμούς, αὐτοχειρίας, νεκροναστάσεις κτλ. διὰ νὰ περάσῃ μιὰ—δύο ὥρες πρὶν κοιμηθῇ ἢ καλύτερα διὰ νὰ νυστάξῃ.

Καὶ μὲν φιλολογία· ποὺ κατήντησες... καὶ νταντά.

Ἐκτὸς τῶν ἐπιφυλλιδογράφων μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύουν αὐτοὶ ποὺ ἀνέφερα παραπάνω καὶ ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ὁ καθεὶς κερδίζει ἐκάτον ἕως ἐκατὸν πενήντα χιλιάδες φράγκα διὰ καθὲ ἔργον ἐκέρδιζαν καὶ κερδίζουν πολλὰ οἱ τοῦ εἵδους τῶν Δουμᾶ. Ὁ Ἰούλιος Verne δὲν ξέρει καὶ αὐτὸς τί κερδίζει.

Τὴν ἐπαθε ὅμως ὁ Ἰούλιος (Μαρῷ) ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ἐκέρδιζε μὲ τὸ ἐμπόρεμά του τόσα θέλησε νὰ γράψῃ καὶ ἄλλοιῶς καὶ τὸ ἐπέτυχε τὸ «Miséricorde» εἶναι ἔργο πολὺ νόστιμον. Καὶ ὅμως πρὸς ἐκδίησιν ὡς φαίνεται ἡ τέχνη ἐδείξε τὸ χεῖμα. Σχεδὸν τίποτε δὲν ἐκέρδισε ἀπ' αὐτό.

Πιστεύω ὅτι τὸ ἡθικὸν κέρδος δὲν θὰ τὸν δελεάσει εἰς τὸ μέλλον καὶ μάλιστα ὅταν ἀκούσῃ (ὅχι βέβαια ἀπ' ἐμένα) ὅτι ὁ συνάδελφός του Richebourg εἰς 25 ἔτη ἐκέρδισε... 1.500.000 φράγκα!

Ἄλλη παρατήρησις: τὰ (αἰσχρά) ἔργα δὲν κερδίζουν οὔτε αἱ ἐφημερίδες τὰ δέχονται οὔτε οἱ ἐκδόται, μόνον εἰς τὸ Βέλγιον εἶναι δεκτά.

Μεταξὺ τῶν ἀξίων λόγου συγγραφέων ὁ Zola καὶ ὁ Daudet κερδίζουν τὰ περισσότερα. Ὁ πρῶτος ἕως 250,000 φράγκα κατ' ἔτος καὶ ὁ δεύτερος ἕως 100,000.

Τὸ 1896 ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Zola μὲ τὸ προσεχὲς ἔργον του «ἡ Ρώμη» ἀνέρχεται εἰς 280,000 φράγκα.

Μεγάλα ποσά! Καὶ ὅμως εἰμποροῦσαν νὰ κερδί-